

ЛЕЩЕНКО ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ

*адвокат, керуючий партнер «Адвокатського об'єднання
«Лещенко, Дорошенко і партнери», кандидат юридичних наук*

ЩОДО ПОНЯТТЯ «ЧЛЕН СІМ'Ї» У КОНТЕКСТІ НЕОБХІДНОСТІ ДЕКЛАРУВАННЯ

Обов'язок осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та посадових осіб юридичних осіб публічного права, які одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету, щорічно до 1 квітня подавати за місцем роботи (служби) декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік встановлювала стаття 12 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції». Однак вперше норма стосовно декларування доходів та витрат державних службовців була закріплена в Законі України «Про державну службу», прийнятому 16 грудня 1993 року. При цьому механізм реалізації зазначеної норми було визначено лише у постанові Кабінету Міністрів України від 11 серпня 1995 року № 641 «Про застосування статті 13 Закону України «Про державну службу», а форма такої декларації визначена ще пізніше наказом Міністерства фінансів України від 6 березня 1997 року № 58. Необхідно відмітити, що положення Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» стосовно подання декларації не можна було назвати принципово новими, однак вони були більш ґрунтовними та деталізованими.

Зокрема, форма декларації була вперше визначена на рівні закону, що у свою чергу сприяло забезпеченню реалізації принципу правової визначеності, оскільки виступала гарантією стабільності зазначеної форми.

Крім того, цей Закон на відміну від попереднього заклав основи розмежування понять «податкова декларація» та «декларація про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру» [1].

Так, якщо головною метою податкової декларації є забезпечення контролю за повнотою та правильністю справляння податків і зборів, встановлених Податковим кодексом України, то декларація, яка була передбачена Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», повинна подаватися з метою створення умов прозорості діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також виявлення та недопущення конфлікту інтересів у їх діяльності.

Саме тому особи, визначені у Законі України «Про засади запобігання і протидії корупції», повинні були декларувати не лише свій майновий стан, а і майновий стан членів сім'ї та більшість своїх значних за розмірами видатків.

При цьому до членів сім'ї Законом було віднесено осіб, які перебувають у шлюбі, їхніх дітей, осіб, які перебувають під опікою і піклуванням, інших осіб, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі осіб, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі. Разом із цим, Закон розширював коло суб'єктів подання декларації, до якого введено посадових осіб юридичних осіб публічного права, що одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету.

Сьогодні Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» втратив чинність. 14 жовтня 2014 року прийнятий Закон України «Про запобігання корупції» [2], яким суттєво не змінилося поняття корупції, яке розглядається як використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у Законі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей. Відповідно до ч. 1 ст. 65 Закону України «Про запобігання корупції» за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, зазначені в ч. 1 ст. 3 цього Закону, притягаються не тільки до кримінальної, але й до адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку. Отже, корупція – це і кримінальне правопорушення, і різного роду інші правопорушення.

Зауважимо, що зміни, внесені законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції» розширили коло близьких осіб, додавши до цього переліку племінника і племінницю, а також батька та матері дружини (чоловіка) сина (дочки). Розширення кола близьких осіб має значення для встановлення факту наявності юридичного складу правопорушення, передбаченого ст. 172-5 КУпАП та правильного застосування ч. 2 ст. 23 цього закону щодо встановлених вартісних обмежень одержання подарунків, які відповідають загально-визнаним уявленням про гостинність.

Сьогодні на практиці виникають питання стосовно «члена сім'ї» у суб'єкта декларування, яке потребує пояснення. Відповідно до визначень, наданих у статті 1 Закону України «Про запобігання корупції», під «членами сім'ї» необхідно розуміти: а) особу, яка перебуває у шлюбі із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 3 цього Закону, та діти зазначеного суб'єкта до досягнення ними повноліття – незалежно від спільного проживання із суб'єктом; б) будь-які особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 3 цього Закону (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі. Зауважимо, що всупереч власним роз'ясненням,

наданих у п. 44 Роз'яснення № 1 від 03.02.2021 року «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю» (подання декларації та повідомлень про суттєві зміни у майновому стані) Розділ III «Щодо членів сім'ї суб'єкта декларування» НАЗК роз'яснено: «Членами сім'ї суб'єкта декларування (ст. 1 Закону та примітка до ст. 46 Закону) вважаються:

1) особа, яка перебуває у шлюбі із суб'єктом декларування (чоловік/дружина) станом на останній день звітного періоду, – незалежно від спільного проживання із суб'єктом декларування упродовж звітного періоду;

2) діти суб'єкта декларування до досягнення ними повноліття, незалежно від їх спільного проживання із суб'єктом декларування упродовж звітного періоду;

3) будь-які особи, які станом на останній день звітного періоду або сукупно протягом не менше 183 днів протягом року, що передує року подання декларації:

- спільно проживали;
- були пов'язані спільним побутом;
- мали взаємні права та обов'язки із суб'єктом декларування (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживали із суб'єктом декларування, але не перебували у шлюбі.

Усі інші особи, за відсутності хоча б однієї із вказаних вище ознак, для цілей декларування не вважаються членами сім'ї суб'єкта декларування.

Також, пунктом 45 Роз'яснень НАЗК № 1 від 03.02.2021 року «Хто належить до членів сім'ї суб'єкта декларування, крім його подружжя та неповнолітніх дітей» визначено, що членами сім'ї суб'єкта декларування, які не є його подружжям або неповнолітніми дітьми станом на останній день звітного періоду, є будь-які особи, які проживали спільно з суб'єктом декларування, були пов'язані спільним побутом, мали з ним взаємні права та обов'язки станом на останній день звітного періоду або сукупно протягом не менше 183 днів протягом року, що передує року подання декларації (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживали із суб'єктом декларування, але не перебували у шлюбі.

Таким чином, усі інші особи, за відсутності хоча б однієї із вказаних ознак, для цілей декларування не вважаються членами сім'ї суб'єкта декларування.

Список використаних джерел:

1. Вимоги щодо декларування майна, доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру та оприлюднення декларацій. https://minjust.gov.ua/m/str_42543
2. Про запобігання корупції. Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

3. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (подання декларації та повідомлень про суттєві зміни у майновому стані). Роз'яснення НАЗК № 1 від 03.02.2021 року.

Ключові слова: корупція, запобігання корупції, член сім'ї, суб'єкт декларування.

Key words: corruption, prevention of corruption, family member, subject of declaration.

ОЛЕКСІЙ УЛЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права Чернівецького юридичного інституту,
доктор філософії, доцент*

АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

З моменту повномасштабного вторгнення в Україну агресора російської федерації життя українців кардинально змінилось. Перебуваючи в умовах військового стану фактично всі сфери людського життя зазнали в тій чи іншій мірі змін і були змушені пристосовуватись до нових реалій сьогодення. І судочинство не виняток.

Так, відповідно до ст. 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» правосуддя на території, на якій введено воєнний стан, здійснюється лише судами. Скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється [2, ст. 26]. Окрім того в законі також зазначається те, що у випадку коли правосуддя не може бути здійснено на тій території де введено військовий стан, допускається змінення територіальної підсудності судових справ, які розглядаються в цьому суді. Таким чином суди в Україні продовжили свою діяльність, окрім тих випадків де ведуться активні бойові дії, однак в таких судів змінено територіальну підсудність справ.

Адміністративне судочинство відповідно до п. 1 ст. 2 КАСУ здійснює справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень [1, п. 1, ст. 2]. Розгляд спорів що належать до компетенції адміністративних судів також зазнало змін. Адміністративні суди на підконтрольних Україною територіях продовжують здійснювати розгляд справ, окрім тих що не є невідкладними. В таких випадках адміністративним судом може бути прийнято рішення про те що справа відкладається або знімається з розгляду. Також варто зазначити, що як правило, адміністративні суди відкладають розгляд справи незалежно від того чи надійшли від